

ХРОНОПАТОЛОГІЧНІ ТА МІЖСТАТЕВІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УРАЖЕНЬ ПЕЧІНКИ, СПРИЧИНЕНИХ ТОКСИЧНИМИ ДОЗАМИ ПАРАЦЕТАМОЛУ

Калько К. О., Міщенко О. Я., Дроговоз С. М., Кононенко А. В.

Кафедра клінічної фармакології

Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації,

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

clinpharmacol_ipksph@nuph.edu.ua

Гепатити, спричинені токсичною дією ліків, є дуже розповсюдженою патологією гепатобіліарної системи. За даними статистики ВООЗ парацетамоловий гепатит є лідером серед лікоіндукованих гепатитів. Разом з тим парацетамолова модель ураження печінки дуже часто застосовується і в експериментальній фармакології на етапах доклінічної оцінки перспективних гепатопротекторів. Саме тому актуальним є встановлення добових та міжстатевих особливостей патологічної дії токсичних доз парацетамолу.

Матеріали та методи. Хронопатологічні особливості розвитку уражень печінки, спричинених токсичними дозами парацетамолу у щурів обох статей, оцінювали за зміною біохімічних показників сироватки крові (активністю маркерів цитолізу, ЛФ та рівнем загального білірубину і сечової кислоти) та гомогенату тканини печінки: вмістом відновленого глутатіону (ВГ) та глікогену. Парацетамол у токсичній дозі вводили одноразово у ранковий (09.00), денний (15.00), вечірній (21.00) та нічний (03.00) періоди доби. Виразність патологічного процесу оцінювали через 24 години.

Результати та обговорення. Максимальні явища десинхронозу у щурів самиць за умов гострого парацетамолового гепатиту реєстрували ввечері (21.00), що підтверджується активацією процесів цитолізу (зростання активності АЛАТ та АсАТ в 3,4 разу, $p < 0,05$) порушеннями антиоксидантного захисту (зменшення вмісту ВГ на 20%), обмінних процесів (зниження вмісту глікогену на 33% ($p < 0,05$) і вмісту сечової кислоти на 69% ($p < 0,05$)) та синдромом холестазу (зростання концентрації загального білірубину на 24%, ($p < 0,05$) та активності ЛФ в 1,3 разу) в порівнянні з тваринами інтактного контролю. Мінімальну десинхроностичну дію парацетамол виявляв у денний (15.00) період. В усі досліджувані періоди зростання активності маркерів цитолізу знаходиться у від'ємній кореляційній залежності від вмісту ВГ ($r = -0,43-0,94$). При моделюванні токсичного гепатиту у щурів самців парацетамол виявляв аналогічний циркадіанний профіль гепатотоксичної дії, що і у самиць, з піком токсичності ввечері (21.00) та мінімумом вдень (15.00). У самців, як і у самиць в усі досліджувані періоди зростання активності трансаміназ обернено пропорційно корелювало із вмістом ВГ ($r = -0,43-1,0$).

Висновок. Встановлені циркадіанні ритми вираженості парацетамолового гепатиту та відсутність міжстатевих відмінностей є підставою для удосконалення методичних підходів щодо експериментального моделювання парацетамолового гепатиту з метою доклінічного вивчення перспективних гепатопротекторів.